

EAÕK Pärnu ja Saare piiskopkonna LEHT

N° 10 (16)
Oktoober 2013

Lugesdes pühade inimeste elulugusid või Kiriku isade õpetusi, osaledes jumalateenistustel kirikus või külastades palverännakuil pühasid paiku, järgides igapäevast palvekorda ning pidades kinni Kiriku poolt seatud paastust, rikastub kristlane Jumala armuga, valgustub taevaliku mõistuse teadmisega, avab endale igaveste väärtuste maailma, kinnitub usus. Kuidas hoida saadud vaimseid aardeid, kuidas säilitada kogutud hindamatuid teadmisi, kuidas takistada selle maailma ohakatel lämmatada evangeelset viinapuud, mille kristlase hinge on istutanud taevane Aednik?

Kes on asunud Jumala tundmaõppimise teele, kes on astunud redelile, mis viib taevase Kuningriigi väravateni, kes on kindlalt otsustanud taastada oma kaduma läinud jumaliku kuju, see on kahtlemata saanud tunda selle kaduva maailma raevukat vastupanu, see on sattunud oma sureliku liha soovide ja kirgede halastamatu pealetungi alla, see on tõukunud paljude mõtteliste ahvatluste vastu, mis meelitatavalt pakuvad ajalike naudingute mürgist magusust.

Ühesõnaga, see, kes soovib pääseda, peab soovima ka võitlust patuga. Sellest, millega võidetakse patt, toome kasulikuks lugemiseks mõne sõna allpool.

Pühade isade õpetustest

Tuginedes Kiriku aastasadadepikkusele kogemusele ning tema erinevate põlvkondade suurte õpetajate kirjutatud teostele, määras püha Ignati Brjantšaninov, Kaukaasia piiskop (+1867), kindlaks järgmised kaheksa peamist **voorust**, millega võidetakse patt:

1. Ihulik hoidumine – see on oma liha ohjeldamine söökide ja jookide, eriti aga veini liigsest tarvitamisest hoidumisega, samuti Kiriku poolt seatud paastude järgimine. Toidu mõõdukas tarvitamine nõrgendab üleüldse kõiki kirgi, eriti aga enesearmastust.

2. Neitsiliku eluviisi järgimine – see on kõrvaletõmbumine igasugustest lihahimu tekitavatest tegudest, libekeelsetest vestlustest ning patutegudele ahvatlevast lugemisest, kahemõtteliste ja roojaste sõnade lausumisest; samuti oma tunnete hoidmine, tagasihoidlikkus, surma ja põrgu meenutamine. Hinge ja ihu sellise puhtuse saavutamine, mis võimaldab näha Jumalat.

3. Kasinus – see on oma vajaduste rahuldamine üksnes hädavajalikuga, samuti priiskava eluviisi ja keha hellitamise vihkamine; armulikkus vaeste vastu ning püüdlemine evangeelse vaesuse poole; lootmine üksnes jumalikule ettehooldusele, rahulik meel ja vaimu vabadus.

4. Tagasihoidlikkus – see on kõrvaletõmbumine vihast ja südame raevutsemisest, samuti kannatlikkus, südamerahu, mõistuse vaikus, kristlik kindlus ja mehisus, kurjuse eiramine.

5. Önnis nutt – see on oma langemise ja hingevaesuse tunnetamine ning selle sügav kahetsemine, samuti Jumala tänamine kurbuste eest ja nende kannatlik talumine; oma hulga pattude teadvustamine, valmidus kannatlikkuseks; palvetamise, eraldumise, kuuletumise, alandlikkuse ning oma pattude ülelunnistamise soovimine.

6. Kaine mõistlikkus – see on iga hea teo usin täitmine, samuti laiskuseta palvetamine, oma tegude, sõnade, mõtete ja tunnete terane jälgimine; liigsest unest, hellitamisest, tühjast lobisemisest ja teravatest sõnadest hoidumine.

7. Alandlikkus – see on Jumala kartus ja selle tunnetamine palve ajal, samuti enda tühisuse sügav äratundmine, kiituse vihkamine, iseenda süüdistamine ja noomimine, kiretus, maise tarkuse eiramine, eneseõigustamise vältimine, solvajate ees vaikimine, Kirikule kõiges teadlik kuuletumine.

8. Armastus – see on Jumala kartuse muutumine palve ajal Jumala armastuseks, samuti ustavus ja armastus Issanda Jeesuse Kristuse ja Püha Kolmainsuse vastu, oma ligimeses Jumala ja Kristuse kuju

nägemine; vennalik armastus ligimese vastu – puhas, rõõmus, himudeta, võrdne sõprade ja vaenlaste suhtes; mõistuse ja südame valgustus, palvejõud, mis võidab patu; Kristuse rahu.

+ Aleksander, Pärnu ja Saare piiskop

Kavandatud jumalateenistused kirikutes:

Pärnumaal : Ülempreester Ardalioni (Keskküla) juhendamisel:

Pärnu Issandamuutmise katedraalkirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 17.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia. **Samuti:**

1.10. Jumalasünnitaja kaitsmise püha: kl 10.00 – liturgia

Häädemeeste Issandamuutmise kirik:

12.10. kl 10.00 – liturgia. Lõikustänapüha. Viljade õnnistamine

27.10. kl 15.00 – õhtuteenistus

Laiksaare Ristija Johannese kirik:

6.10. kl 15.00 – tänapalvus. Lõikustänapüha. Viljade õnnistamine

Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kirik:

26.10. kl 11.00 – liturgia. Lõikustänapüha. Viljade õnnistamine

Treimani ülemapostlite Peetruse ja Pauluse kirik:

19.10. kl 11.00 – liturgia. Lõikustänapüha. Viljade õnnistamine

Preester Enose (Heinsoo) juhendamisel:

Sindi Jumalailmumise kirik:

13.10. kl 10.00 – liturgia

Jõõpre suurmärter Georgiose kirik:

5.10. kl 10.00 – liturgia. Lõikustänapüha

Paadremaa Püha Kolmainu kirik:

26.10. kl 10.00 – liturgia. Lõikustänapüha

Seli-Tõstamaa Püha Vassilius Suure kirik:

27.10. kl 10.00 – liturgia. Lõikustänapüha

Pootsi-Kõpu Püha Kolmainu kirik:

19.10. kl 10.00 – liturgia. **Teenib psk. Aleksander**

Ülempreester Viktori (Ivask) juhendamisel:

Kihnu saarel püha Nikolai Imetegija kirik

13.10. kl 10.00 – liturgia.

Saaremaal: Ülempreester Andrease (Põld) juhendamisel:

Kuressaare püha Nikolai Imetegija kirikus

toimuvad jumalateenistused (JT) igal nädalavahetusel:

laupäeval kell 17.00 – koguõine teenistus (KÕ); pühapäeval kell 10.00 – liturgia.

Levala püha Aleksander Nevski kirik:

19.10. kl 10.00 – liturgia

Muhu- Hellamaa pühade ap. Peetruse ja Pauluse kirik:

12.10. kl 10.00 – liturgia

Ööriku püha Kolmainu kirik:

5.10. kl 10.00 – liturgia

Muhu-Rinsi Kaasani Jumalaema ikooni kirik:

26.10. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha. Teenib piiskop Aleksander**

Preester Toivo (Treima) juhendamisel:

Tornimäe Neitsi Maria Kaitsmise kogodus:

1.10. kl 10.00 – liturgia. **Templipüha. Teenib psk. Aleksander**

20.10. kl 10.00 – liturgia

Piila peaingel Miikaeli kirik:

19.10. kl 10.00 – liturgia

Mustjala prohvet Eelija kirik:

26.10. kl 10.00 – liturgia

Laimjala Püha Vassilios Suure kirik:

13.10. kl 10.00 – liturgia

Pärsamaa püha Innokenti kirik:

12.10. kl 10.00 – liturgia

Leisi püha apostlisarnase Olga kirik:

27.10. kl 10.00 – liturgia

Püha Eelkäija Skiitas Reomäel toimuvad igapäevased kloostriteenistused. **Liturgia** toimub:

Nel 10.10. kl 7.30 – Pühade märtrite Eulampi ja Eulampia mälestus

Nel 17.10. kl 7.30 – Püha prohveti Hoosea mälestus ja Kreeta püha vagamärtri Andrease mälestus

Nel 24.10. kl 7.30 – Püha märtri Areta ja tema kaaskannatajate mälestus

Tähelepanu! EAÕK Püha Sinodi korraldusega 26. juunist 2011, mis põhineb EAÕK sama aasta Täiskogu otsusel, on alates 2012. aastast EAÕK kirikukalender viidud kooskõlla suurema osa maailma Õigeusu kirikute liturgilise kalendriga. See tähendab, et Ülestõusmispühade aeg (Suur Paast, Ülestõusmispühad, Viiekümpäeva periood ja Kolmainu püha) peetakse Juliuse kalendri, nn vana kalendri järgi. Ülejäänud jumalateenistuste aastaringi (sh Kristuse Sündimist, Issandamuutmist, Jumalaema Uinumist jne) tähistatakse Gregoriuse, nn uue kalendri järgi.

ÕIGEUSU KATEHHEES

(lühendatult)

Järgneb, algus lehes nr 2

Salvimisest

226. Salvimine on Salasus, milles uskliku kehaosad võetakse pühitsetud mürriga (õliga) Püha Vaimu nimel, mille kaudu antakse Püha Vaimu armuand, mis aitab kaasa kasvamisele ja kinnitumisele vaimulikus elus.

227. Selle Sakramendi sisemisest toimest kõneldakse Pühakirjas apostel Johannese kaudu: „Teil on ju võidmine Pühalt ja teil kõigil on teadmine! ... see võidmine, mille te olete saanud Temalt, jääb ju teisse ja teil ei ole vajadust, et keegi teid õpetaks; vaid nagu Tema võidmine teid kõiges õpetab, nõnda on see tõsi ega ole vale; ja nõnda nagu see teid on õpetanud, nõnda püsige temas“ (1Jh 2:20, 27). Apostel Paulus ütleb: „Aga Kes meid ühes teiega kinnitab Kristusesse ja Kes meid on võidnud, see on Jumal, Kes meid ka on kinnitanud pitseriga ja on andnud Vaimu pandi meie südamesse“ (2Kor 1:21-22). Siit pärinevadki sõnad, mida lausutakse Salvimisel: „*Püha Vaimu anni pitser*“.

228. Pühakirjast on teada, et Püha Vaimu anni laskumiseks ristitava peale kasutasid apostlid käte pealepanemist (vt Ap 8:14-17). Apostlite järglased hakkasid selle asemel kasutama Salvimist (võidmist) Vana Testamendi võidmise eeskujul (vt 2Mo 30:25; 1Kun 1:34).

229. Püha mürr (mürr – healõhnaline pühitsetud õli) kohta tuleb tähele panna, et selle pühitsemine on võimalik üksnes kõrgeimatel vaimulikel (piiskoppidel) kui apostlite järglastel, kelle enda käte pealepanemise kaudu saadetakse kõrgelt Püha Vaimu annid.

230. *Otsaesise* mürriga salvimine tähendab mõistuse ja mõtete pühitsemist. *Rinna* salvimine tähendab südame või soovide pühitsemist. *Silmade, kõrvade ja suu* salvimine tähendab tunnete pühitsemist. *Käte ja jalgade* salvimine tähendab tegemiste, teekonna ja kristlase kogu käitumise pühitsemist.

Armulaua Salasusest

231. Armulaud on Salasus, milles usklik leiva ja veini näol võtab vastu Kristuse tõelist Ihu ja Verd Igavese Elu pärimiseks.

232. See Salasus on seatud järgmisel viisil. Issand Jeesus Kristus toimetas selle esimest korda vahetult enne Oma kannatust, esitades selles eelnevalt Oma päästvate kannatuste elavat ettekujutust ning jaganud apostlitele õnnistatud Leiba ja Veini, andis Ta nendele käsu alati toimetada seda Salasust.

233. Õigeusu jumalateenistuses moodustab Armulaua Salasus peamise ning olulise osa.

234. Jumalateenistust, mille ajal toimetatakse Armulaua Salasus, nimetatakse **Liturgiaks**.

235. *Liturgia* tähendab *avalik teenimine*. Kuid sõna *Liturgia* eriline tähendus on omistatud jumalateenistusele, kus toimetatakse Armulaua Salasus.

236. Liturgia tuleb toimetada ilmtingimata *kirikus*, kus on *aujärg* või *aujärke* asemel vähemalt *antimins*, mille on pühitsenud piiskop.

237. Kristlaste *pühakoda* nimetatakse *kirikuks*. Kirikuks nimetatakse ka kristlaste kogumit ehk kogudust, kes seal palvetab ja osaleb Salasustes.

238. Altarilauda, millel toimetatakse leiva ja veini Kristuse Ihuks ja Vereks muundamise Salasus, nimetatakse *Aujärjeks*, sest sellel on salajasel viisil kohal Jeesus Kristus kui Kuningas.

239. Liturgia peamine *kord* on järgmine: esiteks – valmistatakse ette Salasuse toimetamiseks vajaminevad ained (leib ja vein); teiseks – usklikud valmistuvad Salasuseks ning lõpuks toimetatakse Salasus.

240. Liturgia seda osa, mille ajal valmistatakse ette ained Salasuse jaoks, nimetatakse *proskomiidiaks*. See sõna tähendab *toomine*.

241. Proskomiidia mõte seisneb selles, et vanal ajal tõid kristlased kirikusse leiba ja veini Salasuste jaoks. Seepärast nimetatakse leiba *prosfora*, mis tähendab *toodud(and)*.

242. Proskomiidia kui osa Liturgiast seisneb prohvetlikes ettekuulutustes ja tulevaste sündmuste ette kujutamistes, osaliselt ka nende samade sündmuste otseses meenutamises, mis on seotud Jeesuse Kristuse sündimise ja kannatustega. Seejuures proforast võetakse osa, mis on vajalik Salasuse toimetamiseks; seejärel pühasse anumasse (karikasse) valatakse vajalik osa veega segatud veini. Siis meenutab preester kogu Kirikut (kogudust) ja pühi inimesi, palvetab elavate ja lahkunute, riigivõimude ja nende eest, kes usu ja armastusega on ette valmistanud ja toonud kaasa proforeid või teisi ande.

243. Salasuseks toodud leib peab olema **hapendatud, puhas, nisujahust**, et olla kooskõlas Salasuse pühaduse ja erilise tähendusega.

244. See, et Armulaul kasutatav *leib* on **üks**, on seletatav apostel Pauluse sõnadega: „Sellepärast et on ainult üks leib, siis me, kuigi paljud, oleme üks ihu; sest me kõik saame osa ühest leivast“ (1Kor 10:17).

245. Leiba, mis on valmistatud Armulaua jaoks, nimetatakse *tall*, sellepärast et ta kujutab endas kannatavat Jeesust Kristust, sarnaselt Vana Testamendiga, milles kujutas Teda *Paasa tall*.

246. **Paasa Tall** – see on tall, keda iisraellased Jumala käsul tapsid ja sõid Egiptuse vangipõlvest vabanemise mälestuseks.

247. Armulaua Salasuse **vein** segatakse **veega** seepärast, et Kristuse kannatuse ajal (Ristil) voolas Tema odaga pistetud küljehaavast *verd* ja *vett*.

248. Seda osa Liturgiast, mille ajal usklikud valmistuvad Salasuseks, nimetati vanasti *usuõppijate Liturgiaks*, sellepärast et peale ristitute, keda lubati Armulauale, osalesid teenistusel ka *usuõppijad*, st need, kes valmistusid ristimise vastuvõtmiseks, ning samuti patukahetsejad, kes olid ilma jätetud õigusest osaleda Armulaul.

249. Liturgia eelpool nimetatud osa algab õnnistamisega või Kõigepühama Kolmainu Kuningriigi ülistamisega. Ta koosneb palvetest, lauludest, Apostlite raamatu ja Evangeeliumi lugemisest. Lõpeb aga käsuga usuõppijatel minna välja (!).

250. Seda osa Liturgiast, mille ajal toimub Armulaua Salasus, nimetatakse *usklike Liturgiaks*, sellepärast et sellel osalevad ainult õiged (usklikud), sest ainult neil, kes on vastu võtnud Ristimise, on õigus osaleda sellel jumalateenistusel.

251. Usklike Liturgia **kõige tähtsam** koht on see, kus öeldakse sõnad, mida Jeesus Kristus lausus Salasuse kehtestamisel: „Võtke, sööge, see on Minu Ihu. Jooge kõik tema seest! Sest see on Minu Veri, Uue Lepingu veri!“ ja seejärel Püha Vaimu kutsumine ning Andide, st toodud leiva ja veini õnnistamine.

(jätkub järgmises numbris)

Pantokratori fond

Piiskopkonna arendamiseks ja vaimulike toetamiseks on avatud pangakonto

SEB 10220202116229. Konto omanik: **Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik**.

Konto nimetus: **Pantokraator**. Selgitus: **Annetus**.

Piiskopkonna lehte on võimalik lugeda ka internetis aadressil: www.eoc.ee